

aan zich onder-
rd in de meer-
nd, zoo onme-
of men de
komen, en op
ieten kon, dat
l te verlangen,

ft het wilsbesef
gesterkt. Voor
kon alles. Voor
grenzen meer.
edaan had. In-
cennis met reu-
ennis was toch
deed nog al-
st. En 'smen-
id blonk dan
oor zijn kennis
chelijke energie
sen.

de gedachte van
an onzen wil is
geeren tot een
ende het wils-
wustheid derwils
n, dat ten slotte
de oppermacht
heen, en onder
was aan 'smen-
energieke wils-
gemaakt.

niet praten, maar
niet onderdruk-
pte van de wigge
ndtoon van het
en. Kringen die
werden uit het
alleen wie mee
was kind zijner

in een bepaalde
n nu ongemerkt
n in te werken.
vereld. Ze is er
ten. Haar leden
apji, en onder-
van wat in de

wijfel, of ook in
ed terrein geno-
rwich van het
gekommen, en wel
aar erf, waar de

leise deelen der
ielden, maar die
nd leven leiden,
ven op het leven

met ziekelijke-
sionele groepen,
r het volksleven
n, in breederen
eden het vries-

m genomen over
niet wel tegen-
druk, een bezig
heeft, vooral in
maar dan ook
t leven, dat aan
omere leven ge-
lige overtuiging,
ht in wilsdaden,
betoon van wils-
dop offerande.

Practicisme.
ten heeten: het
isme. Thelema-
de wil, staande
van intellect, d. i.
me, als aandui-
verwicht van de

kkingen zouden
even daarom de
Practijk, prac-
ekende uitdruk-
isme een woord,
l zelfs door den
ten verstaan.

dit woord geen
endom kan men
et gelijkkluidend
leven, een leven
ht. Zoo schreef
er *Godsaligheid*,
s om strijd een
in de consciën-
angezicht en als
doorleefd werd.

dzaligheid ziet
lijke vroonheid.
n de zonde. Op
edachten, voor-
toontoonen, vo-
genade schenkt,
Zoons op aarde.
ke practijk" alle
licht geloofd en
wgezetheid ook
aat te tegen de
ziel zoo weinig
r die teederheid

me niet bedoeld.
rel, alsof wij de
me in hun con-
elen. Ook onder
vrouwen zijn, in
aligheid heerlijk

van de richting
best gekenmerkt
leger des Heils,
ting waarop we
product.

atie, waarin dat
doel is van. Wie
id schuift, vindt
atie zijn gereed

alle Practicisme
in dit Leger des
eticisme in den

Belijdenis pro memorie uitgetrokken. De mystiek des harten iets, dat ieder voor zich zelf moet weten. Zelfs de kerkvorm bijzaak. Een hoofdzaak, zoo voor als na, en altoos weer: *Christelijke werkzaamheden*, of om het nu in zijn Engelschen vorm te nemen: *Christian works* en altoos *works*, *works*!

Drankbestrijding.

I.

Georges Cruikshank, te Londen in 1792 geboren, bleef van zijn jongelingsjaren tot op 53-jarigen leeftijd een boosaardig drinker, in den bozen zin, waarin men destijds onder Engelsche heeren het drinken verston. Zoo beroemde Will Funell, uit Addison wel bekend, er zich op, dat hij in twintig jaren tijds uitgedronken had: niet één glas water, maar negen honderd liter bier, veertig ankers portwijn, negentien grote vaten cider, vier honderd bowl punch, behalve nog de borrels, likeurtjes en bittertjes die hij in de morgenuren en overdag bij manier van zijn granaats pikte. Zoals men het nog op Hogarth's beroemde gravure *Ginstreet*, d. i. *Jeneverstraat*, zien kan, was het dronkemansleven in Engeland destijds kortweg publieke zwijnerij, en wie er zijn *Midnight-Company*, een stuk van niet minder talent, naast legt, ziet als voor oogen, dat de heeren in hun clubs in zelfverlaging niet voor het straatpubliek onderdeden. Het was nog de booze tijd toen de liverieknachts aan de deur van de feestzaal stonden te wachten, om de heeren die lijf voor den grond lagen, van dien grond op te nemen, de trap af te sleuren en in hun koets te tillen.

Welm, ook George Cruikshank had dat *zuipen* (want dat is er het echt-Nederland-sche woord voor) meer dan het vierde eener eeuw meegedaan, en daar hij een geestig tafelbroer zoo als weinigen was, gold hij als *the Prince of good fellows*. De nu nog in Engeland gebruikelijke formule om iemand in het publiek te verwelkomen, op een meeting of dergelijke, als het publiek zingt: *He is a jolly good fellow*, (hij is een jolige vent), dagteekent uit die demonische periode. En toch is deze George Cruikshank op 53-jarigen leeftijd tot staan gekomen. In 1845 heeft hij onverwacht en plotseling met zijn drinknuiten gebroken. En sinds dien tijd wijdde hij het schitterend talent van zijn *caricatuur*-stift, à la Braakensiek rusteloos aan de bestrijding der drankzonde. Vooral zijn *Gin-jagersmaat* en zijn *Gin-Shop* zijn meesterlijke, en overwaard herdrukt te worden. Niet minder bekend is zijn serie *The Bottle*. En sinds behoorde hij onder de leidende talenten, die er door onverdroten strijd in slaagden, dezen vloek van het hoogere leven in Engeland af te wenden.

Vooraf door zijn hooze positie, door zijn meesterlijk kunsttalent, en door het plotselinge omslaan uit het drankleven in het *Tetotaler*-dom, oefende Cruikshank op dezen keer van zaken een bijna onge-looflijken invloed.

Met dit *evenement* in Englands hoogere kringen is het optreden van de *Gereformeerde Vereniging ter Drankbestrijding* niet te vergelijken. De mannen-broeders die hier-toe het initiatief namen, hebben nooit door drankzonde opspraak verwekt. Eer stonden ze steeds onder ons bekend, als die „matig, rechtvaardig en godzalig“ leven wilden in deze tegenwoordige wereld. Ook voeren ze niet de teekenstift, maar meest den herderstaf, en de kracht waarmee ze optreden, is niet geestig talent, maar de macht van het verenigingsleven.

En toch is ook hun optreden in zooverre een *evenement*, dat het de eerste poging is, om ook in Gereformeerde kringen al wat er aan drankzonde in schuilen mag, tegen te gaan.

In den naam hunner vereniging zelve ligt dat *evenement* aangeduid.

Ze zijn er zich volkomen bewust van, dat dusver tegen aansluiting aan de bestaande verenigingen van dien aard, onder de Gereformeerde broeders, onoverkomelijk bezwaar rees. Ze hebben zich van die bezwaren rekenschap gegeven. Zich afgevraagd, op wat wijs aan die bezwaren ware tegemoet te komen. En bieden nu hun Statuten aan de broeders aan, ze uitnodigend om onder de vigne van die statuten tot hun vereniging toe te treden.

Zelfs deed Ds. Gispén van Baarn nog meer. In een met zorg gesteld vlugschrift heeft hij namelijk een breede toelichting van het standpunt, door hem ingenomen, in het licht gezonden. Een woord, daardoor te levendiger in toon en stijl, omdat het te Zwolle als referaat werd uitgesproken.

Hun wensch en bedoelen is natuurlijk, dat ook onze pers van dit hun optreden nota zal nemen; en daar ze allerminst wanen het volmaakte reeds gegrepen te hebben, mag ondersteld, dat critiek in de pers, ook als die niet op elk punt met hen accoord gaat, niet door hen ge-wraakt, maar met dank aanvaard zal worden.

Ook ons blad voelt zich daartoe te eer geroepen, overmits Ds. Gispén te Baarn in zijn zaakrijke referaat ons de eer aandeeld, zich herhaaldelijk op uitspraken van *De Heraut* te beroepen, en blijkbaar voor de door ons getrokken lijn sympathie betoont.

En dan sta op den voorgrond, dat we deze vereniging van harte het welkom toeroepen.

Ook zonder nu luit in „zelfverkleining“ te hebben, mag toch geen oogmerk ver-heeld, dat ook in sommige Gereformeerde kringen het gevaar der bedwelmeling door bier, wijn of sterken drank lang niet scherp genoeg gevoeld wordt; dat „rooie wien“ en „bitter“ nog maar al te dikwijls ten tooneele verschijnen, waar ze niet hooren; en dat met name de drang om den zwakkere tegen den drankdemon te steu-

nen, nog maar al te vaak bij den sterkere ontbrekt.

Dat er thans een roepstem ook uit ons midden opgaat, om bij het voortwoekeren van dit kwaad niet langer lijdelijk toeschouwer te blijven, is dan ook uitnemend.

Het feit ligt er nu eenmaal toe, dat de zonde der negentiende eeuw de drankzonde is geworden, en dat een demonische macht volk na volk onder haar ban poogt te brengen. En vast staat evenzeer, dat de drankzonde, meer dan eenige andere, zin-nendienst kweekt, hartstocht en wellust gaande maakt, den geest verstompt, en krankzinnigheid en misdaad in de hand werkt.

Waar nu de strijd tegen dit booze kwaad, elders met zoo gunstig gevolg ter hand genomen, ook in ons land van alle zijden wordt aangebonden, rees vanzelf de vraag, of de Gereformeerden zich hier van verre zouden houden, of ook op hunne wijs aan dien strijd zouden meedoen.

En indien dit eisch bleek, zoo rees als tweede vraag het onderzoek, of wij, Gereformeerden, dit onzerzijds doen zouden door predicatie en tucht alleen, d. i. door localisering en accentuering van de ge-wone middelen, oftewel dat het ook ons geraden scheen, hiervoor een vereniging *ad hoc* in het leven te roepen. Iets waar dan als derde vraag bij kwam, of zulk een vereniging uitsluitend door middel van overtuiging en vermaan zou werken, dan wel ook het middel van *onthouding* ter hand zou nemen.

De eerste vraag is door bedoelde broeders in toestemmenden zin beantwoord. Ze achten, dat de Gereformeerden niet langer stil mogen zitten. Ze oordeelen, dat ook de Gereformeerden zich tot deel-neming aan dezen wereldstrijd hebben op te maken; en ze gaan hierbij uit van de overtuiging, dat dit noodzakelijk is zoowel ter genezing van ziekelijke zwakheid in eigen boezem, als ter kwijting van onze verplichting jegens ons volk als geheel.

Tendee sluiten we ons bij hen aan.

Ook ons komt het voor, dat er in eigen boezem nog heel wat tegen edeler critiek niet bestand zou blijken, en dat waar zoo demonische macht de volkeren verleidt, onze kring geen oogenblik de verdenking op zich mag laten rusten, alsof ook wij in dezen demon niet onzen doodvijand zagen.

Het leven der kerken mag zich ook in dit opzicht niet van het leven van ons volk, en het leven van ons volk niet van het algemeene Europeesche leven afscheiden. Heeft men nu in alle landen het feit te constateren, dat, zonder energieke buitengewone bestrijding, het drankkwaad hand over hand toeneemt, zoo toeneemt, dat zelfs in wijnlanden de cider, een sterke drank in engeren zin, van jaar tot jaar het vergiftigd terrein uitbreidt, dan is er alleszins oorzaak, om ook onzerzijds tot den strijd op te waken.

Behoeftzamer wenschen we te zijn in de bespreking van de tweede quaestie, of namelijk de gewone kerkelijke middelen ten deze ontoereikend zijn.

De stichters dezer vereniging aanzelen ten deze geen oogmerk. Zonder in het minst de kracht van het kerkelijk optreden te onderschatten, achten ze toch, dat ten deze ook een buiten-kerkelijke actie noodzakelijk, althans in hooge mate gewenscht is.

Onderscheidt men hierbij, gelijk 't behoort, tusschen het institutionele en het organische leven der kerk, dan schijnt hierin minder gevaar te steken. De institutionele kerk handelt dan door predicatie, catechisatie, huisbezoek en tucht, terwijl de organische krachten van de kerk op priva-terrein optreden.

Beide gecombineerd, moeten dan tot de hoogste en rijkste actie leiden, en beide arbeiden op eigenaardig terrein.

Niet alsof de predicatie, in plaats van tot de geloovigen, zich tot onderstelde drinkebroers had te richten. Dat ware een vervalsching van het begrip zelf van de bediening des Woords. Maar wel ligt het op den weg der predicatie, om meer dan dusver, opzettelijk, de gemeente Gods bij het woeden en woelen van deze demonische macht te bepalen, te waarschuwen wie zwak staat, en allen saam tot den strijd tegen deze macht op te wekken. In gelijken geest werke dan de catechisatie. En het huisbezoek, in verband met de tucht, poge in liefde en teederheid, maar toch ook met ernst, ingeslopen of opkomend gevaar te bezweren.

Doch ook het organische leven der kerk blijft daarom haar roeping behouden. In het gezin, bij het bedrijf, op de school, in het verenigingsleven, in de pers. Een eerst zoo alle deze factoren saamwerken, zal de volle voorkomende en afwerende kracht uitgaan.

Het verenigingsleven is in dit alles o. i. dus slechts één enkele schakel, niet buiten de kerk, maar op haar *organisch* terrein. En mits zoo verstaan, komt ook ons voor, dat de kracht van het verenigings-leven hier niet ongebruikt moet blijven, en zal ook o. i. deze vereniging een zeer nuttige taak vervullen kunnen.

Blijft nu alleen de derde vraag, of het metterdaad gelukt is, aan deze vereniging die juiste richting te geven, die haar Gereformeerde karakter duurzaam waarborgt. We bedoelen dit niet in preutschen zin. Er openbaart zich nu en dan een zucht, om op gemanierde wijs op alles een Gereformeerde stempel te zetten. Een streven te „kleinlich“, dan dat onze vaders in de dagen van hun geestkracht er ooit van verre aan zouden hebben gedacht.

Ons is het alleen om het beginsel te doen; en dan — waartoe het verheeld? — leveren de woorden: „en dit betonen“, in Art. 4 der Statuten, voor ons een ernstig bezwaar op, dat we gaarne aan het oordeel der geachte stichters onderwerpen.

Vertaling.

Bij *Funk and Wagnalls Company*, uitgevers, 30 Lafayette Place, New York, is dezer dagen eene Engelsche vertaling verschenen van Dr. Knuyper's *Werk van den Heiligen Geest*, dat hier in 1888 het licht zag.

De vertaling is bewerkt door Rev. Henri de Vries, minister of the Reformed Church, Peckskill, N. Y.

De zestien recensien, waarvan we reeds inzage kregen, toonen dat ook in Amerika aan zulk een studie behoefte bestond, en algemeen is de lof die den vertaler voor zijn arbeid van Engelsche zijde gegeven werd. Ons is het behoefte er bij te voegen, dat voor zooveel het Nederlandsche origineel aangaat, de getrouwheid en gelukkige opvatting der vertaling alleszins voortref-felijk is.

Uit de Pers.

De hoogleeraar Valeton, van Utrecht, heeft in een toespraak: „De strijd tusschen Ahab en Elia“, opnieuw een laus gebroken voor de modern-ethische Schriftbeschouwing.

Dr. Hoedemaker heeft in de *Gereformeerde Kerk* hierover een ernstig woord gezegd, en nu merkt de *Geref. Kerk* dienaangaande dit op:

Naar wij vernamen, hebben meerderen zich ge-stoeten aan de wijze, waarop onlangs Dr. Hoede-maker zich in een ingezonden stuk in ons blad had uitgelaten over een rede door Prof. Valeton voor een onderwijzers-vergadering gehouden over de strijd tusschen Ahab en Elia. Wij twijfelen niet, of de aanklacht, tegen den Utrechtschen Hoogleer-ang ingebracht, een voortzetting trouwens van vroeger, zal eindelijk in 't roffiel en Zwaard' nader worden toegelicht, waarbij dan blijken kan of te veel werd gezegd.

Intusschen is er reeds een getuigenis van in dit opzicht onverdrachte zijde gekomen, dat het oordeel van Dr. Hoedemaker in deze kwestie rechtvaardigt.

Het *Evangelisch Zondagsblad* schrijft toch in zijn laatste nummer „onder het opschrift: „Een merkwaardig boekje“, het volgende:

Een merkwaardig boekje moet zeker worden genoemd: „De strijd tusschen Ahab en Elia“ door Prof. Valeton Jr. Het is een voortdurend, die gehouden is in de paedagogische vereniging van Christelijke onderwijzers te Utrecht.

Merkwaardig is dit boekje om de eigenaardige beschouwingen, die over het eigenlijke onder-werp gegeven worden. Bij sommige gedachten daarover zetten wij nog een vraagteekening.

Maar vooral merkwaardig is dit geschrift, omdat Valeton hier zoo sterk mogelijk uitsprekt, dat de Bijbel, ook in zijn historische boeken, niet juist historie, maar profetie geeft. Dienovereen-komstig wordt dan ook het beschouwde tafereel op typische wijze toegepast.

Van dit gebruik wordt rekenschap gegeven in hetgeen aan het eigenlijke onderwerp voorafgaat over het gebruik van de Bijbel.

Valeton zegt daar o. a.: de Bijbel heeft geen gezag van natuurkunde, geologie, astronomie, aardrijkskunde. Ook is de Bijbel niet maar een boek van teksten, die allen, omdat zij in den Bijbel staan, evenveel waarde hebben, en die men eenvoudig kan citeren als het einde van alle tegenspraak. Ook is de Bijbel niet, al bevat hij de leer der zaligheid, een leerboek van dogmatiek. Valeton verklaart, dat men terecht in den Bijbel is begonnen te zien „de geschiedenis der openbaring.“ Hij verheugt zich er over, dat een ge-schiedenis der openbaring, ontwikkeling dus in de openbaring, wordt aangenomen, en dat de Bijbel, niet als die openbaring, niet als Gods Woord dus, maar als de Oorkonde daarvan wordt beschouwd. En 't is zeker opmerkelijk, dat deze orthodoxe hoogleeraar o. a. daarbij zegt: „Nu weet ik ook hier wel weer, dat ik ene andere voorstelling heb van den gang der openbaring dan de traditionele en dus orthodoxe geschiede!“ Om nog iets aan te halen, merk ik op, dat Vale-ton van de bronnen, die de schrijvers der histo-riische bijbelboeken gebruikten, o. a. verklaart: „Er zijn er spreken, die men het historisch karakter, om zoo te spreken, aan het voorbeeld niet dragen er zijn er ook onder, van wie wij ons moeilijk onthouden kunnen ze voor eenigzins legendarisch te houden enz.“

Zijn deze dingen niet merkwaardig? Kan iemand, als zoo door hem wordt gespro-ken, nog tot de orthodoxen worden gerekend? Ons veronderstelt het niet, dat Dr. Hoedemaker en de *V. Spreekbuis* dit reeds als zeer beden-kelijk hebben gekwalificeerd.

Als wij, Evangelischen, in dezen geest spreken, dan onttegt de orthodoxe gemeente ons daarom haar vertrouwen. Aan Valeton, die orthodox heet, zal menig orthodox predikant zijn kansel wel afstaan, aan ons doet hij dit niet. Wat leven wij toch om er niets meer van te zeggen — in een verwarden toestand!

Intusschen is het verblijvend, dat mannen als Valeton de genoemde dingen durven zeggen. Daardoor moet in elk geval een betere tijd worden voorbereid.

Wij laten de conclusie in de laatste alinea natu-ruurlijk voor rekening van de redactie van het *Evangelisch Zondagsblad*, ook wat die bijdschap betreft over den moed van Prof. Valeton. Zij wordt ten minste bij ons nog opgewogen door de droef-heid over het feit voor het reggen zelf. Maar over-igens kan er moeilijk wel tegen de opmerkingen in verband met de heterodoxe Schriftbeschouwing van orthodoxe gemeente worden ingebracht.

Het wordt hoe langer hoe duidelijker, dat de oude benaming van „orthodox“ niet meer dienen kan; tenzij de waarheid daarbij betracht wordt en men zich niet meer met haar siert, maar met de orthodoxe beschouwing gebroken is. Men moest zich dan ook liever niet aan een duidelijke aan-wijzing daarvan voor het publiek stooten, maar de consequentie willen aanvaarden. Doch het is nog als in vroeger dagen, dat juist degenen, die in de school der geleerden reeds lang met de orthodoxie, d. w. z. met de belijdenis der kerk, geknoet hebben, tegenover het groote publiek met angstvalligheid op behoud van den naam „orthodoxen“ gesteld zijn. Of daarmee echter de waarheid zeer gediend wordt, waarom het gewoonlijk heet, dat men het als historie in den Bijbel meegedeelde niet als geschiedenis kan aanvaarden is een vraag, waarop tot heden nog nimmer een bevredigend antwoord gegeven werd.

Dit is klaar als de dag. Wat alleen verbaast, is, dat men in deze kringen nu pas in *gaat* zien, dat de heeren Valeton c.s., wel verre van orthodox te zijn, zelfs op veel gevaarlijker wijs dan de moderneren, de orthodoxie ondermijnen.

De *Heraut* nam daarom reeds in 1875 positie tegen deze richting.

Waarom dan zoo achteraan gekomen? En ook, waarom ter waarschuwing van de misleide schare niet een beslister toont?

In de *Basin* leest men:

Het Zetensche gymnasium verkeert in eene ernstige crisis.

Tegen het einde van den vorigen cursus scheen de toestand zoo hopeloos, dat heeren Curatoren

meenden er maar een einde aan te moeten maken. Maar de Rector, Dr. Kramer, kwam op de alge-meene vergadering met een ander voorstel, daarin bestaande, dat de Vereniging hem voorloopig voor een jaar de gebouwen in huur zou afstaan, en dat hij het gymnasium, dat voor het onderwijs onder toezicht der Curatoren bleef staan, financieel geheel voor eigen rekening ging drijven.

Dit voorstel vond bijval, en zoo werd wederom althans een jaar aan het leven van Zetens gymnasium toegevoegd.

De daad van Dr. Kramer getuigt van stouten moed en krachtig willen. Zij verdient op zichzelf reeds waardeering en steun.

Maar Zetens gymnasium heeft de oudste brieven; het was het eerste Christelijk gymnasium, dat hier te lande opgericht werd; het heeft in al de jaren van zijn bestaan rijke vruchten gedragen en is voor velen ten zegen geweest.

Het heeft bovendien vóór, dat het gelegen is in eene gezonde streek, dat de leerlingen niet op kamers wonen maar in huis zijn opgenomen en voortdurend onder toezicht staan, en dat de gebouwen, die ervoor geschikt zijn, zich in goeden staat bevinden en bij verkoop zeer weinig zouden opbrengen.

Geen wonder, dat de Vereniging ertegen opgaat, om het gymnasium op te heffen en gretig het voorstel van Dr. Kramer aanneemt, om het ten minste nog één jaar op de door hem aangegeven wijze te beproeven.

Van harte hopen wij, dat deze proefslagen mag Indien er geld is, indien er leeren zijn, indien het aan leerlingen niet ontbreekt, dan natuurlijk hoe meer Christelijke gymnasia hoe liever en hoe beter!

Moge het aanstaande jaar een bewijs leveren, dat Zetens gymnasium in eene werkelijke behoefte voortleeft.

Gelijke positie is ten opzichte van het Zetensche Gymnasium steeds door ons inge-nomen.

Zijn oorsprong bracht vanzelf mee, dat er in meng opzicht voor kland wel oorzaak was.

Maar dat mocht nooit verleden, om het ten doode op te schrijven. Dr. Van Linghe heeft in dat Gymnasium een geloofsergie belichaamd, die duurzaam eerbied blijft afwijken, en het zou ons oorzaak van droefenis geweest zijn, zoo Amsterdam, of Kampen, of Utrecht, Zetten hadde doodgedrongen.

Algezien dus van den gekozen uitweg, waar-van we de profetielijkheid niet beoordeelen kunnen, verheugen ook wij ons dat de slag die dreigde, is afgewend, en hopen we van harte, dat Van Linghe's oude stichting ook deze crisis te boven zal komen.

Voor meer dan één jeugdig karakter is een zesjarig verblijf ten platten lande, onder gene-rale tucht, goud waard.

Officiële Berichten.

Bidstond voor Z.-Afrika.

De classis 's Gravenhage heeft, als daartoe aangewezen door de Generale Synode, aan de Geref. kerken een bidstond uitgeschreven voor de nooden der Zuid-Afrikaansche stamgenooten tegen a.s. Zondag 23 Sept., des avonds.

Namens de Classis,

VAN MINNEN, *Scriba a. h.*

Classis Zutphen.

Men bericht ons, dat de Classis Zutphen in hare vergadering van 6 September, gehouden te Aalten, preparatoir gecombineerd en met algemeene stemmen in de Geref. kerken heeft beroepbaar verklaard den heer Joh. Jansen, candidaat te Varsveld.

Buitenland.

Engeland. Het schijnt alsof de crisis in de Anglicaanse kerk door de jongste beslissing van de aartsbisdommen van York en Canterbury, haar hoogtepunt heeft bereikt. Toen het gebruik van microok en kaarsen bij processien door de Kerkelijke autoriteiten verboden werd, kreeg men den indruk, dat de Ritualisten, met hunne sterke Roomsche neigingen, zouden toegeven en dat zij hunne gelofte van gehoorzaamheid aan de over hen gestelde macht zouden gestand doen, en dat daardoor de vrede in de Episcopale kerk zou wederkeeren. Doch de nieuwe beslissing omtrent het bewaren van de gewijde teekenen bij het avondmaal heeft in het Ritualistische kamp nieuwe oppositie doen ontstaan. De *English Church Union*, de vereniging waarin het Ritualisme als het ware belichaamd is, heeft uitgesproken dat zij op dit punt weigert zich gehoorzaam te betoonen. Daardoor is het nu toch geschied, dat de aartsbisdommen en verwegge het grootste getal bisschoppen zich tegen de *Church Union*, welke onder leiding van Lord Halifax staat, moesten stellen. De aartsbis-schoppen kunnen niet toegeven; de Ritualisten willen zich niet aan hen onderwerpen. De laatste schijven van meening, dat wanneer zij zich maar flink schrap zetten tegen de bis-schoppen, zij ten slotte in de Epi-copale kerk zullen geduld worden. De Ritualisten willen in den grond der zaak niets weten van het gezag der bisschoppen, en ook verwerpen zij het *Common Prayerbook* dat op zoo menige plaats hun streven veroorleelt. Zij bedenken echter niet, dat de Staat, door aan de Episco-pale kerk vele geldmiddelen te verschaffen, ook het recht heeft om te eischen, dat de door hem onderhouden kerk aan zekere voorwaarden voldoet. De eischen, die de Staat haar stelt, zijn eenvoudige: gehoorzaamheid aan de bisschoppen en stipte opvolging van het *Common Prayerbook*. Daar de Ritualisten met die eischen rekening zullen moeten houden, beginnen zij steeds meer te lijven voor het denkbeeld, dat de kerk los-gemaakt moet worden van den Staat. Zij weten dat de Engelsche Episcopale kerk een aanzienlijk vermogen heeft, waarover de Ritualisten de vrije beschikking zouden krijgen wanneer de land, die de kerk aan den Staat verbindt, werd verbroken. Om hun aanspraak op dit vermogen niet te verliezen, kunnen zij er niet toe besluiten, door een breken met de staats-kerk te toonen, dat zij offers willen brengen voor hunne overtuiging.

Men behoeft er zich niet over te verwonderen, dat de Ritualisten zich niet storen aan hunne bisschoppen, daar zij in den grond der zaak den paus van Rome als hun eenigen bisschop erkennen. Zij zouden eerbij handelen wanneer zij eenvoudig Roomsche werden. Reeds hebben vele gemeentelieden en sommige predikanten dien stap gedaan; en er zouden er zeker meerderen volgen indien de paus maar geneigd was om te erkennen, dat de predikanten van de Engelsche staatskerk wettige ambtsdragers zijn. Doch de paus kon daartoe niet komen, en op zijn standpunt heeft hij gelijkelijk. Hij kan alleen die ordinariaten erkennen die rechtstreeks of middellijk van den heiligen stoel zijn uitgegaan.

En dit kan van het Engelsche episcopaat niet gezegd worden, al zouden vele Roomschegezinden dat ook gaarne doen, om den overgang van de Ritualisten tot hunne kerk gemakkelijker te maken.

Dat sommigen in Engeland steeds meer gaan gevoelen, welk een onrecht er aan de Zuid-Afrikaansche republieken aangedaan wordt, blijkt uit een artikel in de *Morning Leader*, waarin geklaagd wordt over de „Cubaansche methoden in Zuid-Afrika“. Dit blad veroordeelt zeer scherp het maken van een pseudo complot, door een amateur detective op touw gezet, tegen het leven van Roberts, en dat dienen moest om het onmenschelijk optreden van de Engelsche legeraanvoerders tegen de Boeren eenigermate te rechtvaardigen. „Wij hebben boerenplaatsen en huizen verbrand, zegt het blad, ontelbaar veel veel zonder betaling weggedreven, wij gebruiken voorname burgers als beschutting tegen vijandelijke granaten, doordat wij ze naast onze schilddrachten en voorposten stellen of hen dwingen om in onze spoorwagens, die militairen vervoeren, te gaan. Maar dit is den jingo's nog niet genoeg. In het vervolg zullen wij niet meer willen weten van eene bevolking die niet mede-strijdt, maar eenvoudig de geheele weerbare manschap gevangen nemen om hen naar Ceylon of St. Helena te brengen. Het kan ons niet schelen, wat er van de vrouwen en kinderen wordt, die zonder bescherming aan de ellende of, wellicht nog erger, aan de kaffers worden prijsgegeven. Voorts hooren wij van het toepassen van doodstraffen, vernieling van eigen-dommen enz., waardoor eene vroegere proclama-tie van lord Roberts, waarin hij verklaarde niet met de Boerenbevolking maar met het Transvaalsche gouvernement oorlog te voeren, vernietigd wordt. Wanneer de Boeren Grefenzen of Cubanen geweest waren, zouden wij voor hen sympathie gevoeld hebben, doch nu wij de rol van de Turken of van de Spanjaarden spelen, wordt de zaak anders. De *St. James Gazette*, het orgaan der Tories, wencht in een hoofdartikel generaal Roberts geluk, omdat hij eindelijk de tactiek van den Spaanschen gene-raal Weyler, die de troepen op Cuba aanvoerde, is gaan volgen. Ja, dit blad wijt dat men de ge-heele bevolking van de Zuid-Afrikaansche repu-blieken zal wegvoeren. Wij moesten als eene natie die het volkenrecht kent en eerbiedigt, voorstellen en raadgevingen van dien aard niet aanhooren, en in elk geval geen woord daaraan verspillen. Zij zijn slechts een maatstaf voor ons nationaal verval en bewijzen de oneffelijkheid van ons streven. Wanneer men voor elf maanden vooruit gezien had, dat men tot onderdrukking van de ondragelijke heerschappij van een kliek in Transvaal, en tot handhaving van de rechten der uitlanders, een oorlog ging voeren, die uitloopen zou op eene annexatie van de beide republieken en tot deportatie van de bevolking zou leiden, dan ware de regering van Chamberlain gevallen, vóór dat nog een schot geloot was. Maar een jaar van bloedvergieten en van brutaliteit, heeft ons wreed en ruw ge-maakt, en volgens de *St. James Gazette* zijn wij reeds tot het peil van Spanje en Weyler gezon-ken, en staan dus op denzelfden trap van zedelij-keid met die „stervende natie“, wier onbe-kookte en bloedorstige oorlogen wij navolgen.“

Deze woorden van het Engelsche blad zijn wel geschikt om de oogen in Engeland te openen. Of men daardoor den onzaligen oorlog zal op-geven, betwijfelen wij. Wel vinden wij het zeer opmerkelijk, dat het veldwinnen van het imperia-lisme samenvalt met het verschijnen, dat in steeds bredere kringen gebroken wordt met de beginselen van het Protestantisme, en met de neiging, om op kerkelijk terrein Roomsche paden te bewandelen.

Gemengd nieuws.

Een keizerlijke strafzending. — »De mensche-lijke ijdelheid aan de menschelijke ellende“, zoo staat in gouden letters te lezen op den gevel van een groot hospitaal te Rio de Janeiro. Dit merk-waardig opschrift heeft de volgende geschiedenis: Keizer Don Pedro van Brasilië, die een warm hart had voor de armen en ellendigen, wilde een toevluchtsoord stichten voor de krepeligen en re-brekken in zijne hoofdstad. Een verzoek om het werk te steunen werd verspreid, maar er werd niet veel aandacht aan geschonken; althans de giffen kwamen spaarzaam in. Nu maakte de keizer bekend, dat hij ieder, die voor 100,000 Milreis teekende, den titel „baron“ zou verlenen, en die voor 250,000 Milreis teekende, tot „Graaf“ zou verheffen. En zie, nu kwam het geld met volle stroomen in! Voor de ellende der armen had men niets over, maar aan de ijdelheid offerde men ge-willig.

De dag der inwijding kwam. Een groote menigte was verzameld. Vol verwachting zag men naar den gevel, waar het eenige herstuk nog bedekt was. Een lijf viel het onbuisd. En nu konden de nieuwe edellieden tot hun eigen beschaming lezen, wat hun keizer van hen dacht: „De mensche-lijke ijdelheid aan de menschelijke ellende.“ (Overgenomen.)

De Duitse keizer is gewoon, wanneer hij op een zijner oorlogsschepen verkeert of zich op de *Hohenzollern* bevindt, zelf de voorgeschreven gods-dienstvoering op Zondagsmorgen te leiden. Zoo preekte onlangs de keizer met het oog op het ver-trek van de Duitse troepen naar China, over Exodus 17: 11.

„En het geschiedde terwijl Mozes zijne hand op-hief, zoo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijne hand nederliet, zoo was Amalek de sterkste.“ Men meent algemeen, dat de keizer zelf deze preek of godsdienstige toespraak ontploet. Van daar, dat de groene *Amsterdamer*, een plaats, waarop Luther stond afgebeeld, den keizer vra-gende: „woudt ge dat nu niet liever aan mij en de mijnen overlaten?“ liet afschrijven.

Doch het is uit goede bron ons bekend, dat de Duitse keizer de predication die hij voor het scheepsvolk houdt, laat opstellen door een van zijn hofpredikers, en zoo was ook de preek, die zoo veel opzien baarde, door een bekend predikant, aan het hof den dienst vervult, van a tot z geschreven.

Een correspondent van de *Zwolsche Courant* verhaalt een ander van slos Hermanos Penitentes (de beoerdeemde broederschap) die men in Nieuw Mexico aantreft. De orde kwam in het begin der 16e eeuw onder